

БРОЈ 10 ЛЕПТА

НАРОД

Рукописи се не враћају.

Огласи и белешке наплаћују се по погодби.

Редакција је у улици Франковој бр. 20.

Главни уредник
ДРАГ. С. ГОГИЋ

„Народ“ излази свакога дана по подне.

Штампариа се налази у Франковој улици бр. 20.

Власник
КРСТА Љ. МИЛЕТИЋ

НАШИ ЗАРОБЉЕНИЦИ

Омученицима из Белгије зна се врло много и сваки дан се подсећа на невоље одведеног света из његове постојбине. О интернираним Србима помене се онда, кад неки од њих плати главом или кад се тиче неког владике. А, међутим, одвођења се из Србије врше још пре битке на Церу — четири године, без икаквог одабирања.

Али није то, што хоћемо да замеримо одговорним факторима. Наше је мучеништво довољно познато, а да би се морало нарочито истицати, а најмање је потребно водити неку агитацију тиме. Оно, о чему се ми једнако питамо, јесте то, да ли се све учинило преко надлежних институција и познатим путевима, да се може олакшати, колико толико, судбина одведених и заробљених, ако се већ није могло спречити њихово одвођење? Да ли нас наши непријатељи теже и горе мрзе него наше велике Савезнике, далеко опасније по њих?

А на та два питања нагнани смо изузетном појавом, да се према нашим заробљеницима поступа горе него према ма чијим другим, да се њима не може ништа слати и ако је то свима другим допуштено и да се о њиховом животу није никако повела никаква међународна контрола и ако се о свима другима водила и води.

Отуда је наступило, да се према нашим заробљеницима поступа без икаквих човечанских обзира. Још у почетку 1916 од 754 заробљеника, који су спроведени у Хановер, тридесет и два су умрли од глади, храњени једном одвратном чорбом и малим парчетом хлеба, а четрдесет њих је одведено у Србију да покажу где су закопани топови и никада се више за њих ништа није чуло. Остатак, до близу половине, умрло је од заразних болести, а остали су више лешеви него људи. А да оставимо на страну казне овакве врсте: затвор са

четврт хлеба за четири дана, вешање за ноге и батинање. Или случајеве на бојишту, где је један заробљеник стрељан зато што је украо један кромпир!

У последње време још је горе. Наши заробљеници раде путеве по Арбанији и на фронту добијајући за храну само кафу од сагорелог кукуруза са мало земљаног леба и пошто им одузму шињеле и обућу. Један од тих заробљеника, који се предао Французима код Подградца тврди ствари за које би му се једва могло веровати, да се на њему није могло видети.

Зна се, да није допуштено такво поступање према ратним заробљеницима. Зна се, да се они не смеју убијати без кривице, ни морити глађу. Зна се, да се они не смеју изводити на рад, под ватру своје војске, да се од њих не сме отимати њихова својина. Па ко је, и на који начин покушао да се умеша и да заштити то наше ратно право? Ми то не знамо. Рекло се свега толико, да ће се заробљеницима ускоро моћи слати пакети и то после давнашње праксе, која постоји међу зараћеним странама у питању о заробљеницима. А више се није рекло због тога, што нема ко да пита, што нема ко да потражи рачуна, што нема Народне Скупштине.

Иначе се не може замислити, да је било немогућно урадити машта за наше заробљенике. Енглези су мењали заробљенике са Немцима, а Французи одавно могу да шаљу својим заробљеницима нешто хлеба и одела.

Треба јако пожелети, да се обећање, да ће се ускоро нашим заробљеницима моћи да шаље понека потреба, што пре и оствари. Наступа зима, а позната је ствар, да они највише оскудевају у оделу и обући, и тако питање о једном оделу или обући постаје за њих питање живота. Брига о томе извесно постоји код позваних, али они

имају и других послова. Не би требали јенас да питање о пошљикама нашим заробљеницима ставе у даље тачке дневног реда.

ЗВЕЗДИЦЕ

Најзад се пронашао фамозни зелени сандук. Изгорео је и према томе, штета не би била велика; знају се серије и нумере. То ме потсећа на некадашњу праксу у београдској полицији: кад се после годишње истраге не може да пронађе убица, онда се убиство прогласи за самоубиство.

У Немачкој Пангерманстичка Лига има 60.000 чланова, Комитет за немачки мир 150.000 и Народни одбор за уништење Енглеске 20.000. Као што се види, циљеви су им врло добронамерни, много их нема, а не треба их сабирати, јер су, извесно, исти чланови у сва три друштва.

Гаргантуа

КРАТКЕ ДЕПЕШЕ

Цирих. — Последњи извештаји из Манхена јављају, да ће централне државе још данас објавити нову прокламацију о Пољској.

Рим. — Г. Лојд Џорџ позвао је све дописнике италијанских листова, да прођу Енглеску и да се лично увере о њеном раду који је извршила до данас Енглеска.

Рим. — Посланик Ерцбергер истакао је, приликом једног говора, важност последње одлуке Рајхстага о миру. Нарочито је нагласио, да је жеља немачког парламента, да види будући мир основан на правима народа, као и на независности Белгије и Пољске.

Лондон. — Јављају из Петрограда да се Немачка спрема за зимски рат.

НОВА КОНФЕРЕНЦИЈА

Рим, 22 септ.

Савезничка конференција у Паризу одржаће се најдаље до половине октобра. На овој конференцији, која ће имати поглавито војнички карактер, узеше учешћа и Јапан и Сједињене Државе.

Политички део конференције уступиће се дипломатама и дискутоваће се оделито.

КОБНЕ НАМЕРЕ

Петроград, 22 септ.

Данас су ухапшена у зимској палати два шпијуна, пореклом Немци, који су тврдили да

су из Мађарске, Обојица су пре кратког времена дошли из Берлина и покушали су да шире пропаганду међу радницима Путиловске фабрике.

Са друге стране сазнаје се, да им је главни задатак био да убију Керенског и већ су били покутали да подмите стражу пред министарством.

Оба ова шпијуна биће вероватно још сутра изведена пред ратни суд и стрељана на јавном тргу.

ПРЕТЊЕ И КУКАЊЕ

Цирих, 22. септ.

Званична »Келнише Цајтунг« пише: Ми прећемо народ да се уклони са ивице провалије, којој се он и сувише приближио и у коју ће сигурно пасти, ако у највећој мери не буде уписао нови ратни зајам. Влада неће оклевати ни да силом осигура себи финансијску помоћ, за коју би народ требао да буде срећан да је да драговољно.

ИЗЈАВА ДР. МИХАЕЛИСА

Цирих, 22 септ.

Изјаве канцеларове у Рајхстагу изазвале су живо коментарисање у пангерманстичким круговима.

Када је канцелар учинио алузију на смерове Немачке и кад је изјавио:

„Наш се народ бори за национално одржање и да поврати што му је припадало, а никако не води освајачки рат“, — у томе часу узвикнуо је један посла-

ник центра: »А људи, које смо жртвовали?« Ове речи изазвале су велику грају у Рајхстагу, и критику канцеларовог говора од стране социјалиста.

РАД НА СИЛУ

Женева, 20 септ.

Социјалистички орган »Арбајтер Цајтунг« из Беча, пише о штрајку радника у једној фабрици граната који је био од 2 до 7 августа, прича о врло суровим мерама при угушвању штрајка. Патроле су ишле по кућама, силом извлачиле раднике и вукле их у фабрику.

Велики број поново је одбио да прими посао, због изнурености и слабе исхране, и зато их је војни суд све осудио на робију од 3 до 7 година. Остали су осуђени на бесплатан прекорвени рад.

АМЕРИЧКА ПОМОЋ

Вашингтон, 22 септ.

Г. Мак Адо, секретар државне благајне, изјавио је лорду Ридингу, шефу енглеске мисије у Сјед. Државама, да ће америчка република продужити да указује финансијску помоћ свима савезницима и да ће склонити све америчке банке да учествују у свима новим зајмовима. Тиме би се продужио рок исплате оним зајмовима, којима ће скоро тај рок истећи.

КОД ФОЧАНА

Рим, 22 септ.

Из Јаша јављају да су Аустрijанци нагло повукли са фронта код Фочана четири дивизије, јерко би их бадили на италијански фронт.

Жестоки напади, које је тамо непријатељ до скоро вршио, престали су. Верује се у постојаност целог фронта.

Чеси у Рајхсрату

Цирих, 22 септембра

Јављају из Беча: Парламенат је отпочео рад. На седници је био чешки посланик Клофач. Председник Грос, пошто је говорио о војној ситуацији, рекао је да се иде ка миру.

Председник владе Сајдлер, у дугом говору, пошто је говорио о исхрани земље и преставио нове чланове владе, прешао је на унутрашњу политику, рекавши да је он изложио уставној комисији жељу да се изврши уставна реформа за све народности на основи аутономија. (Пљескање на клупама Немаца, бура на клупама Словена).

»Први од свих зараћених ми смо, по жељи нашег цара, изразили жељу за мир, и ми радосно дочекујемо иницијативу Светог Оца, који предлаже трајан и праведан мир. Наша готовост да дођемо до споразума са нашим противницима озбиљна је и искрена. Али могућност таквог споразума зависи тако исто и од друге стране.

Али ако наши непријатељи нису расположени да приме понуђену руку, ми ћемо до крајности наставити борбу за нашу одбрану, у циљу да осигурамо мирно развиће монархије,

после мира сигурног и сталног. Јака Аустро-Угарска, у којој ће бити добро свима народима, биће најбоља гаранција за трајан мир. Зато ми полагамо на уставне реформе и зато влада гледа да постигне измирење између странака за спас Аустрије.»

Најзад је председник Сајдлер истакао јаку жељу за унутрашњим миром и за слагање свих странака. (Пљескање на немачким клупама).

ТРИ БУРНА САТА

На крају седнице дошао је председников предлог да се да рок од 14 дана комисији за преглед посланичких мандата, да прегледа случајеве осуђених посланика за политичке кривиде.

Овај предлог је изазвао врло велики инцидент, о коме бечки листови доносе ове појединости:

У почетку седнице чешки посланик Клофач ушао је и сео на своје место. Чеси су се тада уздржали од манифестација а и Немци су били мирни. После неколико минута, ушао је у салу чешки посланик Буривал, који је помилован, али лишен законодавног мандата.

Буриван је дошао на своје старо место и, са прекрштеним рукама на клупи, сео је и пратио рад седнице. Његово присуство одмах је примећено и са немачких клупа почело је гунђање. Председник Сабора, пошто је позвао Буривала да се удаљи, позвао је шефа чешке парламентарне групе, Станека, да му помогне, да ова афера остане без скандала.

Станек је дуго преговарао са Буривалом, да га склони да се удаљи. Буривал је одбио. За то време је Сајдлер свршио свој говор. Председник Сабора Грос тада се дигао и у највећем раздражењу са дигнутим песницама према Буривалу, рекао је јаким гласом:

— Бивши посланик Буривал ушао је у дворану...

Чешки радикални посланици прекинули су га узвицима:

— Не, немојте рећи бивши. Буривал је још посланик.

Председник Грос, још раздраженији:

— Рекао сам и понављам: Бивши посланик Буривал. И са овог места ја кажем да је његов мандат престао и да он нема права да уђе у салу! (На чешким клупама оштри протести).

Председник Грос позвао је Буривала последњи пут да иде и ако неће, он ће бити оптужен за тежак поступак.

Буривал је остао на свом месту, мирно и смећећи се.

После тога председник је прекинуо седницу, док се не удаљи Буривал.

За то време су Чеси подигли велику ларму вичући да Буривал има право да остане а Немци су, урличући, називали Чехе варварима. Буривал је најзад силом уклоњен после три сата бесомучне ларме у Рајхсрату.

ЕНГЛЕСКА ПОБЕДА

Лондон, 22 септ.

Званични данашњи британски коминике јавља:

Наш јутрошњи напад извршили смо на фронту од преко 8 миља, почев јужно од Хамлетове Куле до пруге Ипр—Стаден северно од Лангемарка. Он је потпуно успео. Освојили смо све објективе, заузли врло важне положаје и задобили преко 3000 немачких заробљеника, који су већ стигли у заробљенички логор.

У нашим је рукама сада главни плато до тачке на 1000 мет. северно од Бродсенде.

ФОСОВА ПОГИБИЈА

Лондон, 22 септ.

Дописник »Дејли Експреса« шаље са бојишта опис ваздушне борбе, у којој је погинуо чувени немачки авијатичар Фос. Њега је оборно један врло познат енглески а-

вацијом, а нарочито у варошима Еберфелду, Диселдорфу, Дортмунду и Келну. Трупe су једва успеле да узму нереде и од тога времена оне непрестано чувају депое намирница.

Војне власти су предузеле врло енергичне мере, да се спречи понављање о ваквих нереда.

НА СУДУ

Атина, 22 септ.

Бивши председник владе, Ламброс, изведен је на суд према ранијој одлуци. Он је синоћ први пут саслушаван, али је изјавио, да нема ништа да каже. Ипак је резервисао право, да да одговор писмено. Скулдиде ће се такође ускоро саслушати.

НЕРЕДИ У ЕСЕНУ

Амстердам, 22 септ.

У суботу су биле нове манифестације у Есену због тога, што је канцелар Михаелс одбио да изнесе немачке циљеве рата. Жене су опколиле општину и тражиле хлеба, мир и повратак кући мобилисаних својих сродника.

Нереди су добили тако озбиљан карактер, да је морала да се умеша и полиција и војска.

СА ИНТЕРЕСОМ

Лондон, 22 септ.

Говорећи пред становницима лондонских квартова, који су бомбардовани са аероплана, Лојд Џорџ је изјавио, да ће Енглеска вратити са интересом Немачкој све зло, које је она њој учинила. Ове речи дочекане су са великим одушевљењем.

Јуче после подне јављено је за нов долазак аероплана, али су они одбијени не дошавши ни близу Лондона.

ЛЕПЕ ЖЕЉЕ

Рим. — Бечки нунције послао је извештај Папи, у коме излаже, да је Папина интервенција примљена у Бечу врло оптимистички и да постоји општа вера у скору мир.

Цирих. — У одговору на Папину ноту, Турска је изјавила, да је готова да закључи мир, али није одредила никакве услове.

ЧЕРЧИЛ О МИРУ

Лондон, 22 септ.

У једном говору, који је држао 21 овог месеца у Лондону лојд Черчил каже: „Ово није тренутак да се говори о миру. Г. Асквит јасно је изложио какав је мир за који се ми боримо, и за који су све велике светске демократије. Сви говоре о томе предмету, али још није побеђен пруски милитаризам и пред нама је још исти режим, који је бацно под ноге Белгију и Србију, потопао лађе свију народа и који води рат против жена и деце. Она је пољубана ударцима енглеске вој-

ске и престрављена страшном коалитијом од четири петине света, који се дигао против ње, али ипак пруска војничка клима држи још увек у својој песници све изворе Немачке, Аустрије, Бугарске и Турске.“

Лојд Черчил завршио је, да би била бескрајна погрешка кад би се потписао мир пре но што би се постигли главни циљеви.

ДОГАЂАЈИ

КОНФЕРИСАЊА

Влада ће за време свога бављења у Солуну конферисати са народним посланицима који се налазе овде и у околини. Укупно има посланика у Солуну и Водену око двадесет.

БИТОЉ ПОД ГРАНАТАМА

Бугаро-Немцине престају бомбардовати отворену варош Битољ. Са нешто мало прекида целе ноћи, између 20 и 21 овог месеца гранате су засипале центар вароши. Срећом, и овом приликом, сем једног рањеног, других људских жртава није било.

Материјална је штета прилична; тринаест кућа је оштећено а две су уништене пожаром.

КУРС

Главни Штаб Савезничке Војске дозвоао је, да се трговци и банкарни не придржавају наређења о курсу. Већ и до сада има кривица. Штаб наређује, да ће се свака повреда званичне наредбе о курсу судски казнивати.

НАЈНОВИЈЕ ВЕСТИ

ПАРИЗ. — »Еко де Пари« каже, да немачки противнапади доказују, да непријатељ увиђа највећу потребу да се брани до крајњих положаја, који се налазе иза Пасшендала и Менена, где је организована његова главна одбранбена линија. Непријатељ је принуђен на нове, теже жртве.

ЖЕНЕВА. — »Келнше Цајтунг«, коментаринући последњи говор графа Карољна, каже да Аустроугарска неће играти улогу посредника за мир. Најсигурнији и најкраћи пут да се дође до мира јесте да се рат продужи свом жестином.

ЛОЗАНА. — »Штрасбургер Пост« јавља, да је социјалистички посланик Кајл упутио виртембершком министру војном жалбу, због увреда, које су виртембершки официри нанели, за време службе, политичким личностима.

ЦИРИХ. — Војни дописник »Берлинер Моргенпост« констатује да је општа војна и политичка ситуација сведена на чисту дефанзиву.

ЦИРИХ. — »Фолксблат« из Либека жали неспоразуме, који се догађају у немачкој царској кући и указује на

утицаје, који долазе са стране.

ПЕТРОГРАД. — Нови кабинет потпуно је образван. Осим социјалиста, у њему има четири члана буржоаских странака. Међу њима су тројица кадети.

РОТЕРДАМ. — Холандски листови протестују, што преговори са Немачком о накнадама за седам холандских торпедованих лађа, теку и сувише лагано.

ЊУЈОРК. — Из Пекинга јављају, да је Кина удатила Сједињеним Државама апел, тражећи финансијску помоћ.

ЦИРИХ. — Социјалистички митинг у Милузу донео је резолуцију, у којој се тражи устав, по коме би Алзас и Лорен били федеративна аутономна држава.

ПАРИЗ. — »Еко де Пари« јавља, да је у битки код Ромадије, у Месопотамији, које рањено, које заробљено, 13.000 турских војника и официра.

АМСТЕРДАМ. — Од немачких аероплана, који су ових дана летели над Холандијом, један је оборен у Остбургу, други код Амеланда. Осим тога, један је хидроплан, који је носио бомбе, био принуђен да се спусти на Тексел. Сви ти авијатичари ухваћени су и интернирани.

ПАРИЗ. — Румунски посланик у Паризу Лаховари овлази за посланика у Рим. На његово место долази Виктор Антонеско, бивши министар финансија у Брањановом кабинету.

ПАРИЗ. — Нормалан сат утврдиће се у ноћ између 23 и 24 септембра.

ПАРИЗ. — Због многих немачких завера Жан Дипи тражи у »Пти Паризијену« заједничку акцију свих Савезника према неутралним земљама.

ПАРИЗ. — Француска влада је решила, да не да пасош онима, који би хтели да иду на пацифистичку конференцију у Берн.

РИМ. — Аустријски цар Карло известио је Папу, да ће се ускоро крунисати за пољског краља.

ЛОНДОН. — Познати енглески авијатичар капетан Инсал, успео је да побегне из Немачке, после робовања од 20 месеца.

ПЕТРОГРАД. — Говори се о распуштању Думе. Њуће република распустити, пошто је она институција из времена царства.

СРПСКИ ЗВАНИЧАН ИЗВЕШТАЈ 21 септембра пушкарање и обострана артиљеријска ватра.

МАЛИ ОГЛАСИ

ПИВНИЦУ и РЕСТОРАЦИЈУ »БЕОГРАД«

Отворили смо понова после пожара и снабдели је пићем и правом српском кулном. Ресторан је у улици Басилеос Борфа бр. 74—76, трамвајска станица Вали паша, прва после Марсова поља, а преко пута Американског конзулата. — Тира К. Васић трг. из Београда. и Васа Златаревић, ресторатер. 4—10